

Tradicijski plesovi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Kapov, Karla

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:863840>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

Karla Kapov

TRADICIJSKI PLESOVI U RANOM I
PREDŠKOLSKOM ODGOJU
OBRAZOVANJU

ZAVRŠNI RAD

Split, 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OPĆENITO O TRADICIJSKIM PLESOVIMA	2
3. POVIJEST TRADICIJSKIH PLESOVA	3
3.1. Povijest tradicijskih plesova u svijetu	3
3.2. Povijest tradicijskih plesova u Hrvatskoj	3
4. PODJELATRADICIJSKIH PLESOVA PO REGIJAMA	5
4.1. Jadranska zona.....	5
4.2. Panonska zona	5
4.3. Dinarska zona	5
4.4. Alpska zona	6
5. STRUKTURA TRADICIJSKIH PLESOVA	7
5.1. KORAK.....	7
5.2. PLESNI POKRET	7
5.3. PLESNA FIGURA	8
5.4. PROSTORNA FIGURA	8
5.5. PROSTORNI RASPORED	8
5.6. PLESNA CRTA	8
5.7. IZVOĐAČKA FORMACIJA.....	8
5.8. IZVOĐAČKI SASTAV	8
5.9. PLESNI PRIHVAT I RUKOHVAT	9
6. UTJECAJ PLESA NA RAZVOJ DJETETA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU	10
6.1. Istraživanje: Provođenje folklornih aktivnosti u dječjim vrtićima	11
7. ULOGA ODGOJITELJA U NJEGOVANJU TRADICIJSKOG PLESA	18
7.1. Hrvatsko kolo	19

8. ZAKLJUČAK	23
SAŽETAK.....	24
ABSTRACRT	25
POPIS LITERATURE	26

1. UVOD

U ovom završnom radu bit će riječ o utjecaju i primjenjivosti tradicijskih plesova na rast i razvoj djece predškolske dobi. Sadržaj završnog rada podijeljen je u osam poglavlja koji zajedno predstavljaju logički povezanu cijelinu. U uvodnom poglavlju govori se o predmetu, cilju i sadržajnoj strukturi rada. U drugom poglavlju govori se općenito o tradicijskim plesovima, te se iznosi kratka definicija tradicijskih (folklornih) plesova s obzirom na povijesni kontekst i nastanak tradicijskih plesova. U trećem poglavlju obuhvaćen je povijesni nastanak tradicijskih plesova u svijetu i Hrvatskoj, dok je u četvrtom poglavlju poseban naglasak stavljen na podjelu tradicijskih plesova po regijama. Predmet petog poglavlja je analiza strukture tradicijskih plesova. U šestom poglavlju govori se o utjecaju plesa na rast i razvoj te utjecaj plesnih struktura na antropološka obilježja djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, dok se u sedmom poglavlju govori o ulozi odgojitelja u plesu. Rad ima opći i specifični cilj. Opći cilj rada je definirati tradicijske plesove te njihov utjecaj na kulturnu i društveni dimenziju određenog društva ili regije. Za potrebu realizacije općeg cilja rada analiziran je:

- općeniti kontekst tradicijskih plesova i definicija istih,
- povijesni razvoj tradicijskih plesova u svijetu i Hrvatskoj,
- podjela tradicijskih plesova po regijama,
- struktura tradicijskih plesova obzirom na plesnu zonu.

Specifičan cilj rada odnosi se na ulogu tradicijskih plesova u razvoju djece rane i predškolske dobi. Za potrebu realizacije ovog cilja analizirana su sljedeća područja:

- utjecaj plesne tradicije na rast i razvoj djece rane i predškolske dobi,
- utjecaj plesnih struktura na antropološka obilježja u ranom i predškolskom dobu,
- uloga odgojitelja u plesu.

Zaključak predstavlja sintezu svega navedenog u radu, dok se na kraju rada nalazi popis relevantne literature.

2. OPĆENITO O TRADICIJSKIM PLESOVIMA

Tradicijski plesovi još se nazivaju i folklorni plesovi te kao takvi predstavljaju odraz povijesne, društveno-gospodarske i kulturne osobnosti jednog društva ili regije. Tradicijski (folklorni) ples dolazi od *engl. folk* (narod) i *lore* (znanje/mudrost). Pojam tradicijskog plesa definirao je sredinom 19. stoljeća W. J. Thomas. On navodi kako je folklor narodna umjetnost, te svjedoči o životnosti i maštovitosti jednog naroda. Autori Mikulić, Prskalo i Runjić (2007; 455 – 459) u svom radu navode da: „Narodni ples je određen strukturom, stilom i konkretnom izvedbom. Strukturu narodnog plesa čine korak, plesni pokret, plesna figura, prostorna figura i prostorni raspored. Stil plesa je urođena i stečena forma plesnih pokreta cijelog tijela. Kontekst čine okruženje, sudionici i promatrači.“

Značaj tradicijskih plesova ogleda se u okupljanju velikog broja ljudi koji se uz ples i pjesmu, razvijaju na socijalnoj i duhovnoj osnovi. Drugim riječima, tradicijski plesovi su oblik komunikacija i savršeno sredstvo prezentiranja kulture društva ili regije. Osobe koje sudjeluju u izvođenju plesnih točaka, na različit način prikazuju plesne korake. Takvom izvedbom osoba koja pleše prikazuje svoj status u zajednici. Tradicijski plesovi neizbježan su dio rituala, a u prošlosti su bili aktualni i u magijskim obredima. U današnjem suvremenom životu imaju ulogu identifikacije pojedine društvene skupine te se ista povezuje s određenom regijom i pripadnosti nekom određenom narodu. „Narodni plesovi su dio folklor. Zato se ples ne sagledava samo kao ples, već se doživljava kao integralni dio narodnog izričaja, skupa sa nošnjom, frizurama, nakitom, pa i običajima. Narodni ples ima veliku društvenu i odgojnu važnost – ljudi se bolje upoznaju, šire se horizonti i razvoja se multikulturalnost.“ (Plesni portal, 2007-2020; Web izvor).

3. POVIJEST TRADICIJSKIH PLESOVA

3.1. Povijest tradicijskih plesova u svijetu

Tradicijski plesovi su sastavi dio svakog naroda. „Povijest plesa se smatra poviješću intuitivnog života čovječanstva, ganutljiva poema ljudskih akcija, koja otkriva više od skrivenih težnji i sudbina ljudi nego legende i izvješća činjenica iz prošlosti.“ (Maletić, 2002; 8.).

Prvi oblici tradicionalnih plesova pojavili su se u Mezopotamiji, a korišteni su za magijske obrede. Isto tako, u drevnom Egiptu na zidovima piramida su crtani tradicijski plesovi koji daju jasne podatke o plesnoj kulturi i običajima. Karakteristika tradicijskih plesova iz ovog razdoblja odnosi se na ples muškaraca. Oko 4.000 godine prije nove ere pojavio se i prvi oblik trbušnog plesa kojeg su plesali i muškarci i žene. Zidovi spilja su bili oslikani brojim motivima žena koje plešu trbušni ples. Trbušni ples se povezivao sa plodnošću a postepeno dobiva i erotsko značenje.

U drugim civilizacijama poput Grčke i Kine ples je označavao jednu vrstu treninga prije borbe. Plesom su se borci oslobađali negativne energije te se fizički pripremali za borbu ili rat.

3.2. Povijest tradicijskih plesova u Hrvatskoj

Na tradicijske plesove u Hrvatskoj značajni utjecaj imao je geografski položaj Hrvatske. Hrvatska se nalazi između srednje i istočne Europe i Balkana. Isto tako, značajan trag na razvoj tradicijskih plesova u Hrvatskoj su ostavili Ilirci, Grci, Rimljani i Turci. Tradicijskih plesovi u Hrvatskoj dijele se u nekoliko kategorija:

- tradicijski plesovi bez glazbene pratnje
- tradicijski plesovi s glazbenom pratnjom, ali bez vokalne pratnje,
- tradicijski plesovi s glazbenom i vokalnom pratnjom
- tradicijski plesovi samo s vokalnom pratnjom.

„Kao svoju tradiciju Hrvati su s vremenom prihvatili i plesove susjednih europskih zemalja, koji su u određenome razdoblju bili modni hit, kao što su: čardaš, furlana, kvadrilja, mazurka, polka, rašpa, schotisch, siebenschritt, štajeriš, oberštajer, valcer, palegaj, kukunješće i sl.“ (Plesni portal, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020).

Tradicijski narodni plesovi u ovom obliku pojavili su se tridesetih godina prošlog stoljeća, dok je prvu suvremenu plesnu školu u Hrvatskoj osnovala Ana Maletić 1954. godine. Osnovni cilj tradicijskih plesova odnosi se na promociju nacionalnog i regionalnog identiteta, te su plesači sudjelovali i u međunarodnim festivalima. Međunarodni festivali odvijali su se kroz smotre seljačke kulture. Sve te manifestacije potakle su bojne mlade amatere i kulturna društva da daju određeni doprinos narodnoj kulturi.

Tradicija izvođenja tradicijskih plesova nije prekinuta ni u vrijeme rata, pa se sve do danas održavaju brojne manifestacije poput:

- Međunarodne smotre folklor,
- Vinkovačke jeseni,
- Đakovečki vezovi,
- Drmeš da,
- Brodsko kolo.

4. PODJELA TRADICIJSKIH PLESOVA PO REGIJAMA

„Narodni plesovi su prvi oblici plesa, sastavni su dio običaja i obreda i ispunjavaju različite funkcije u kulturi i životu čovjeka i društva uopće. Prenosili su se s generacije na generaciju, tako da čine iznimno važnu kulturnu baštinu svakoga društva.“ (Šumanović, Filipović, Sentkiralji, 2005; 42.) U našoj zemlji plešu se tradicijski plesovi po plesnim zonama, a to su; panonska, alpska, dinarska i jadranska.

4.1. Jadranska zona

U Jadransku plesnu zonu uvrštavaju se tradicijski plesovi s područja otoka, uskog obalnog područja od Rijeke do Boke Kotorske. Tradicijski plesovi jadranske zone dijele se u dvije kategorije:

- parovni plesovi u kolu
- parovni plesovi u formaciji dva reda.

4.2. Panonska zona

Panonska plesna zona obuhvaća krajeve koji se nalaze istočno od Zagreba i sjeverno od Save i Dunava. Tradicijski plesovi iz ove regije uglavnom se izvode u kolu. Karakteristika plesa ove zone je drmanje tzv. Drmeš i vertikalno titranje tijela, a kolo se kreće u smjeru kazaljke na satu. Prilikom izvođenja plesne točke plesači se drže za ruke sprijeda ili iza leđa.

4.3. Dinarska zona

Dinarska plesna zona obuhvaća područje južno od rijeke Save pa sve do jadranske obale. Dinarsko plesno područje prelazi granicu Hrvatske, te obuhvaća velik dio Bosne i Hercegovine i cijelu Crnu Goru. Za ovu plesnu zonu karakteristična su kola otvorenog i zatvorenog tipa.

Prilikom izvođenja plesa plesači se drže za pojas, a kreću se u smjeru kazaljke na satu. Tradicijske plesove iz dinarske zone karakterizira intenzivno poskakivanje s noge na nogu. Ova karakteristika ima socijalni značaj. U prošlosti se smatralo da je žena koja je izdržljiva u kolu spremna za udaju. Kolovođa svojim glasnim komandama izvikuje komande, a ples se izvodi bez glazbe, tzv. „Gluvo kolo“ .

4.4. Alpska zona

Alpska zona obuhvaća alpsko područje Hrvatske, a ona obuhvaća:

- Istru,
- Prigorje,
- Hrvatsko zagorje,
- Dijelove Međimurja,
- Podravinu,
- Moslavinu,
- Turoplje,
- Posavinu i Pokuplje.

U alpskoj zoni najučestaliji su tradicijski plesovi u parovima, a isti se plešu na način da se parovi rasporede u krug plesnog prostora. Neki od ovih plesova su međimurski čardaš, turopoljski drmeš i podravska grizlica. Ovisno o plesnoj točki parovi plešu odvojeno ili skupa obrnuto od kretanja kazaljke na satu, za razliku od svih prijašnjih gdje su išli u smjeru kazaljke na satu. Kod ove vrste tradicijskih plesova uobičajeno je konstantna vrtnja plesnih parova, a muzički instrumenti karakteristični za ovo podneblje su: puhački instrumenti i cimbal.

5. STRUKTURA TRADICIJSKIH PLESOVA

Tradicijski plesovi nastali su kao psihofizička, estetska i prije svega sociološka potreba čovjeka, te su određeni strukturom i stilom izvedbe. U ovom poglavlju biti će navedene i objašnjene strukture tradicijskih plesova, koje prema Kneževiću (2005), čine:

- korak
- plesni pokret
- plesna figura
- prostorna figura
- prostorni raspored
- plesna crta
- izvođačka formacija
- izvođački sastav
- plesni prihvati i rukohvat

5.1. KORAK

Prema Kneževiću (2005) korak se definira kao prijenos težine tijela sa noge na nogu, plesni koraci mogu biti: hodajući, poskočni, skočni i trčeći. U grupnim tradicijskim plesovima koraci su označeni na dva, četiri ili osam jer inače ne bi bili plesno izvodivi. Osim brojenjem, plesni koraci su također označeni: visinom, dužinom, smijerom, tempom, i ritmičkom strukturom.

5.2. PLESNI POKRET

Knežević navodi kako se u plesni pokret ubrajaju geste glave, ruku, nogu i tijela, na kojemu nije težište. „Plesni pokret je za razliku od plesnog koraka promjenjiv i nastaje spontano, ovisno o osobnosti i trenutačnom raspoloženju i inspiraciji plesača. Kad se obje noge u određenom trenutku nalaze odvojene od poda, također stvaraju plesni pokret“ (Knežević, 2005, 13).

5.3. PLESNA FIGURA

Plesna figura jest određen broj koraka zaokruženih u skladnu plesnu cijelinu, a tradicijski ples može sadržavati, jednu ili više plesnih struktura (Knežević, 2005).

5.4. PROSTORNA FIGURA

Prostorna figura je ravnomjeran raspored izvođača po zamišljenoj (najčešće) kružnici, pri čemu se izvođači neprestano drže za ruke, ramena pojaseve i slično (Knežević, 2005).

5.5. PROSTORNI RASPORED

Prostorni raspored je statičan i ravnomjeran raspored izvođača po zamišljenom krugu i plesnoj crti te plesnim figurama (dva ili više kola, dva kola jedno unutar drugog) (Knežević, 2005).

5.6. PLESNA CRTA

Ravnomjerni raspored izvođača po zamišljenoj ravnoj liniji, zakrivljenom polukrugu ili određenoj krivulji (Knežević, 2005).

5.7. IZVOĐAČKA FORMACIJA

U tradicijskim plesovima izvođačku formaciju čine izvođači smješteni u parove, trojke ili/i četvorke, koji se međusobno nalaze u plesnom prihvatu ili rukohvatu te se kreću po prostoru (Knežević, 2005).

5.8. IZVOĐAČKI SASTAV

Skupina izvođača koji izvode određeni ples. „Sudjelovanje izvođača prema spolu, bračnom statusu, dobi i broju (ograničen i neograničen)“ (Knežević, 2005, 14).

5.9. PLESNI PRIHVAT I RUKOHVAT

Knežević (2005) plesni prihvata objašnjava kao prihvaćanje plesnog partnera jednom ili dvijema rukama za tijelo. Ovakav način koristi se isključivo u parovnim plesovima. Rukohvat se objašnjava kao međusobno držanje izvođača za ruke, i koristi se najčešće u zatvorenim ili poluotvorenim formacijama.

6. UTJECAJ PLESA NA RAZVOJ DJETETA U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

U razdoblju rane i predškolske dobi djeca pokazuju određen interes za sportske aktivnosti. „Ples pripada estetskim kineziološkim aktivnostima, te se kroz takvu aktivnost pokreti povezuju u skladnu, ritmički i estetsku cjelinu.“(Prskalo, Spotiš; 2016., 38). U predškolskim ustanovama primjenjuju se različiti programi plesnih struktura koji su izrazito bitni za tjelesni i zdravstveni razvoj djeteta. „Ples stimulativno utječe na djecu predškolske dobi i pozitivno utječe na razvoj osjećaja za ljepotu i skladnost pokreta te na pravilno držanje tijela.“ (Findak, Delija, 2001, 22.). Autor Dopuđa (1977) ističe kako plesne strukture kod djece predškolske dobi potiču razvoj pojma vremenske mjere, ritma, dinamike, osjećaj odnosa tona i pokreta, te razvija snalažljivost u prostoru i izražajnost pokreta.

U daljnjem radu biti će prikazano istraživanje autorice Zite Kelemen, autorica je provela istraživanje o učestalosti provođenja folklornih aktivnosti u dječjem vrtiću. Istraživanje je provela na području grada Vinkovaca u razdoblju od lipnja pa do srpnja 2017. godine. U istraživanju autorice sudjelovalo je 41 odgojitelj.

6.1. Istraživanje: Provođenje folklornih aktivnosti u dječjim vrtićima

1. Opis tijeka istraživanja:

Istraživanje je provedeno u dječjim vrtićima na području grada Vinkovaca tijekom lipnja i srpnja 2017. godine. Proveden je anketni upitnik u kojima je sudjelovalo 41 odgojitelj.

2. Tema istraživanja i istraživačka pitanja

Tema istraživanja je provođenje folklornih aktivnosti u dječjim vrtićima. Koliko često odgojiteljice provode folklorne aktivnosti u radu s djecom, koje su to i kakvo je mišljenje odgojiteljica o toj temi. Ovim istraživanjem dobili smo odgovor na sljedeća istraživačka pitanja:

- Provode li odgojitelji u svom radu s djecom folklorne aktivnosti?
- Koje folklorne sadržaje odgojitelji provode najviše s djecom?
- Treba li njegovanje dječjeg folklora početi u predškolskoj dobi?

3. Postupak i instrument istraživanja

Podatci su prikupljeni postupkom anketiranja, a kao instrument istraživanja korišten je anketni upitnik. Anketni upitnik sastoji se od deset pitanja, a ispitane su 41 odgojiteljice na području grada Vinkovaca. U istraživanju su sudjelovali državni i privatni vrtići. Odgojiteljice su odgovarale na pitanja jesu li se ikada bavila folklorom, provode li u svojim skupinama s djecom folklorne sadržaje. Pomoću pitanja višestrukog odabira dobili smo podatke koje folklorne sadržaje odgojiteljice najčešće provode u radu s djecom i koliko često. Također dobili smo i podatke o stajalištima i mišljenju odgojiteljica na dječji folklor u vrtiću. Smatraju li da je njihovo poznavanje folklora dovoljno za provođenje folklornih aktivnosti u njihovoj skupini s djecom. Jesu li ikada proveli suradnju s folkloristima za učenje i poznavanje djece sa sadržajima dječjeg folklora, te smatraju li da njegovanje dječjeg folklora treba početi u predškolskom odgoju. Pomoću zadnja dva pitanja otvorenog tipa saznali smo radi li se dovoljno prema mišljenju odgojitelja u njihovom vrtiću na upoznavanju djece s folklorom i uključuju li se djeca polaskom u školu u folklorne aktivnosti.

4. Analiza podataka

Anketni upitnik sastoji se od deset pitanja od kojih su pet pitanja višestrukog izbora, tri pitanja dihotomnog izbora, dok su dva pitanja otvorenog tipa u kojem su odgojiteljice same navodile odgovore. Ispunile su ga odgojiteljice državnih i privatnih vrtića na području grada Vinkovaca. Vrtići koji su sudjelovali u istraživanju su: Dječji vrtić „Bajka“, dječji vrtić „Trnoružica“, dječji vrtić „Stribor“, dječji vrtić „Eden“, dječji vrtić „Kosijenka“. U ispitivanju sudjelovale su 41 odgojiteljice.

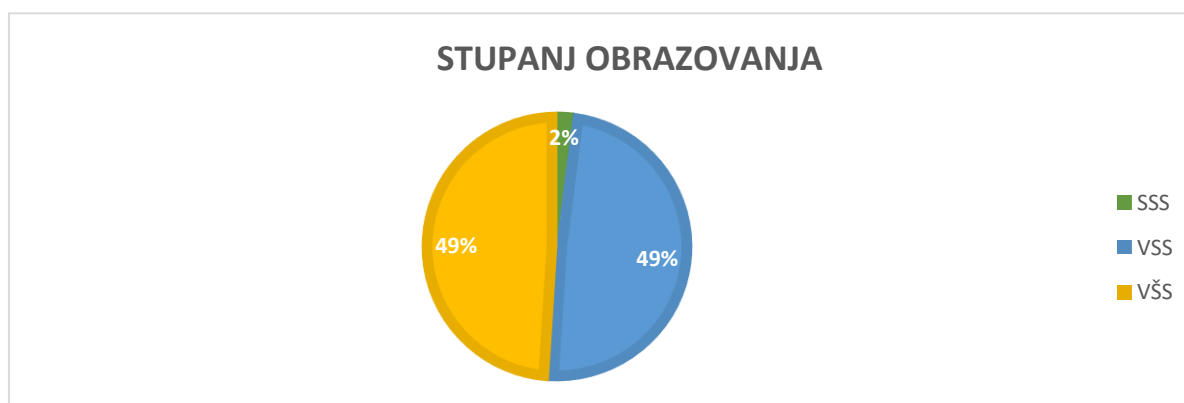
Prva dva pitanja odnosi se na spol i stupanj obrazovanja.

Grafikon 1: spol odgojitelja

Od 41 odgojitelja koji su ispitani svi su ženskog spola.

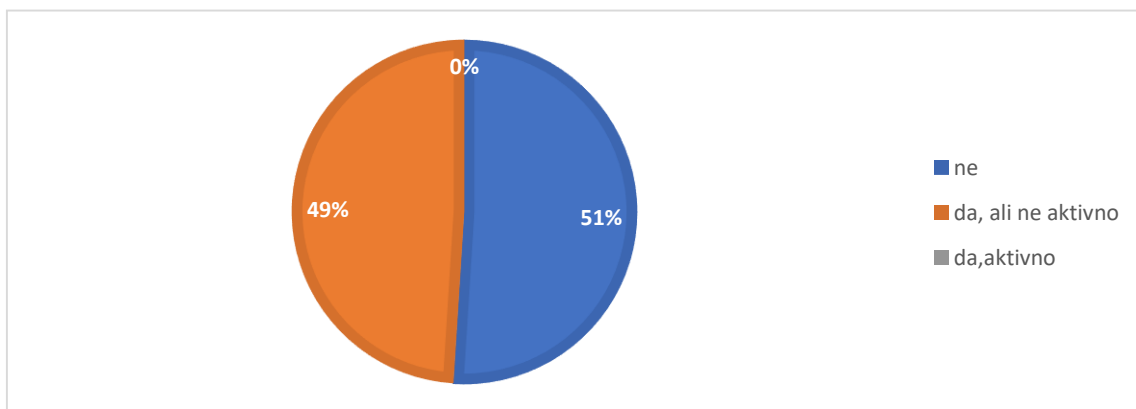
Drugo pitanje glasilo je: *Odaberite stupanj obrazovanja.*

Grafikon 2: Stupanj obrazovanja odgojiteljica

Rezultati su pokazali kako 20 odgojiteljica ima VŠS i 20 odgojiteljica VSS stupanj obrazovanja i samo jedna SSS.

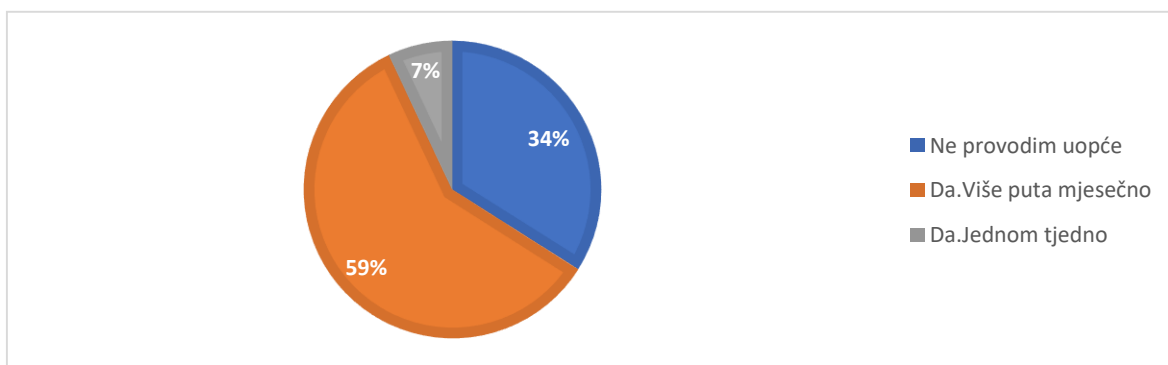
Treće pitanje glasilo je: *Jeste li se ikada bavili folklorom?*

Grafikon 3: Bavljenje folklorom

Rezultati odgovora na treće pitanje pokazali su kako se 20 dgojiteljica prije bavilo folklorom, sada više ne. Nijedna se danas aktivno ne bavi folklorom, a njih 21 se nije nikada bavilo folklorom.

Četvrto pitanje glasilo je: *Provodite li u radu s djecom folklorne aktivnosti?*

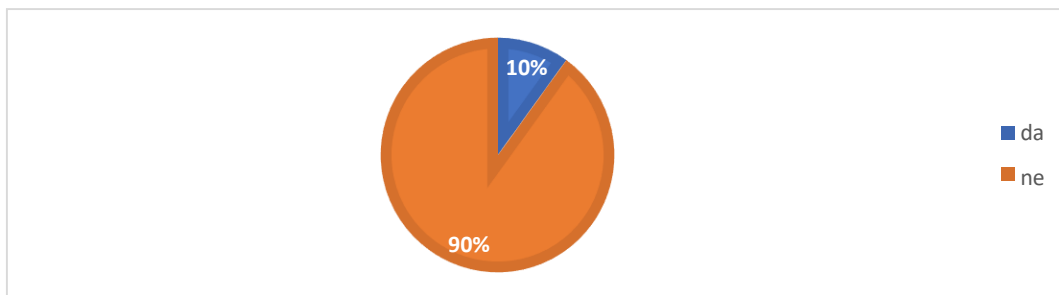
Grafikon 4: Provodite li u radu s djecom folklorne aktivnosti

Rezultati su pokazali kako njih tri provode jednom tjedno folklorne aktivnost s djecom, njih 24 provode više puta mjesečno, a njih 14 ne provodi uopće.

Peto pitanje glasilo je: *Koje od navedenih folklornih sadržaja provodite u svojoj odgojnoj skupini?*

Rezultati istraživanja pokazali su da se u radu s djecom najviše provode brojalice i igre s pjevanjem, nešto malo manje uspavanke i folklorne pjesme. Najmanje se provodi rugalice i sviranje na tradicijskim instrumentima.

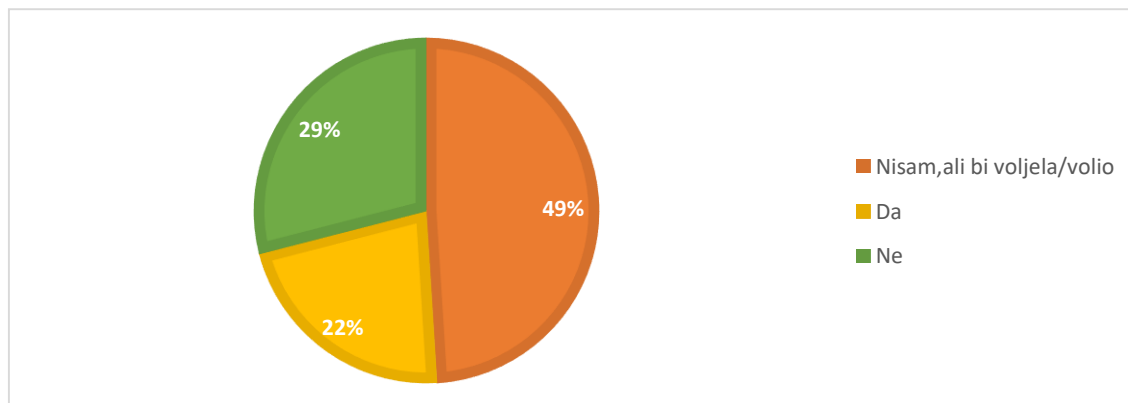
Šesto pitanje glasilo je: *Smatrate li da je Vaše poznavanje folkloru dovoljno za provođenje folklornih aktivnosti u Vašoj skupini?*

Grafikon 6: Poznavanje folkloru dovoljno za rad s djecom

37 odgojiteljica smatra kako njihovo poznavanje folkloru nije dovoljno za provođenje folklornih aktivnosti u njihovim skupinama s djecom. Njih četiri smatra kako je njihovo poznavanje dovoljno.

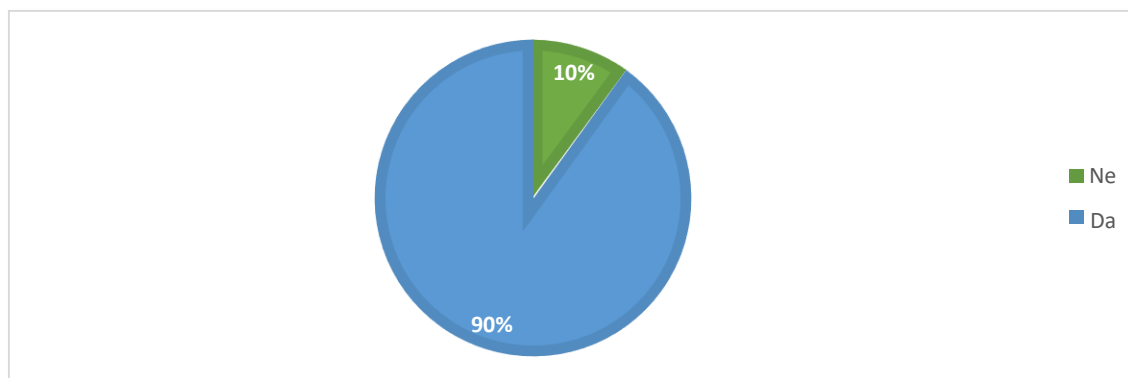
Sedmo pitanje glasilo je: *Jeste li ikada proveli suradnju s folkloristima za učenje i upoznavanje djece sa sadržajima dječjeg folklor?*

Grafikon 7: Suradnja odgojitelja s folkloristima

Najviše odgojiteljica, njih dvadeset nije provelo nikakvu suradnju s folkloristima, ali bi voljeli. Njih dvanaestero nije nikad provelo, a devet odgojiteljica je provelo neku suradnju s određenim folkloristima.

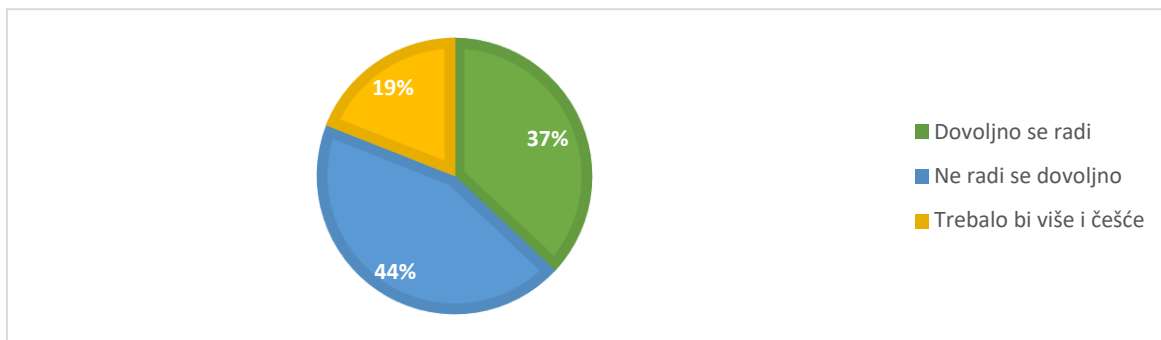
Osmo pitanje glasilo je: *Smatrate li da njegovanje dječjeg folklor treba početi u predškolskom odgoju?*

Grafikon 8: Njegovanje dječjeg folklor u predškolskom odgoju

Njih 90% smatra kako njegovanje dječjeg folklor treba započeti u predškolskom odgoju, dok njih 10%, odnosno samo četvero smatra kako ne treba.

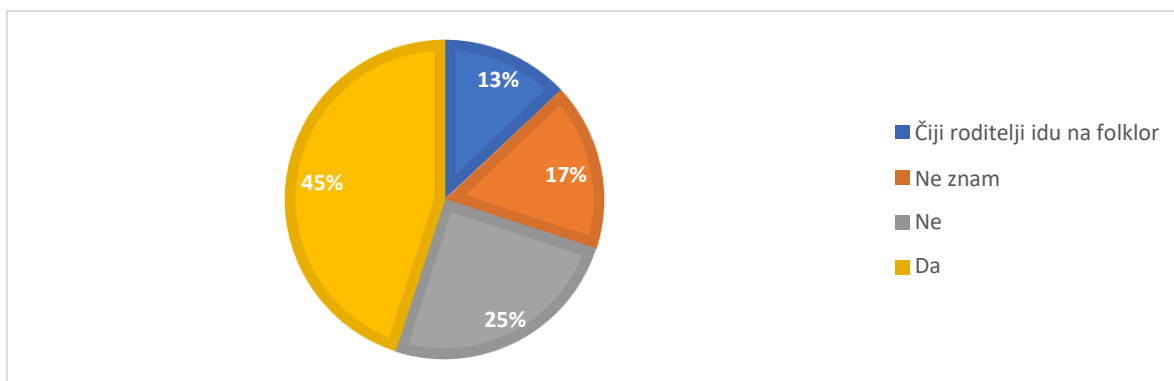
Deveto pitanje glasilo je: *Prema Vašem mišljenju radi li se dovoljno u Vašem vrtiću na upoznavanju djece s folklorom? Ukratko obrazložite Vaš odgovor.*

Grafikon 9: Upoznavanje djece s folklorom

Rezultati pokazuju kako 44% odgojiteljica smatra da se ne radi dovoljno u dječjim vrtićima na upoznavanju djece s folklorom. 37% odgojiteljica smatra kako se radi dovoljno, dok njih 19% smatra kako bi trebalo više i češće.

Deseto pitanje bilo je otvorenog tipa, a glasilo je: *Prema vašem mišljenju uključuju li se djeca polaskom u školu u folklorne aktivnosti?*

Grafikon 10: Uključivanje djece u folklor nakon vrtića

Rezultati istraživanja pokazali su kako 45% odgojitelja smatra da se djeca polaskom u školu uključuju u folklorne aktivnosti. Njih 25% smatra kako se ne uključuju, 17% nema previše saznanja, a njih 13% smatra kako se uključuju ona djeca čiji roditelji idu na folklor ili pak bake i djedovi.

5. Interpretacija rezultata

Istraživačka pitanja poslužila su za interpretaciju rezultata dobivenih anketiranjem odgojitelja.

Provode li odgojitelji u svom radu s djecom folklorne aktivnosti?

Rezultati istraživanja pokazali su kako odgojiteljice na području grada Vinkovaca provode folklorne aktivnosti u dječjim vrtićima. Više od 50% odgojitelja provodi folklorne sadržaje u radu s djecom i to više puta mjesečno.

Koje folklorne sadržaje odgojitelji provode s djecom u svojim skupinama?

Istraživanje je pokazalo da odgojitelji u radu s djecom najčešće biraju brojalice i igre s pjevanjem. Nešto manje uspavanke i folklorne pjesme. Također istraživanje je pokazalo kako se sviranje na tradicijskim instrumentima najrjeđe koristi u radu s djecom.

Treba li njegovanje dječjeg folkloru početi u predškolskom odgoju?

Prema rezultatima istraživanja 90% odgojitelja smatra kako njegovanje dječjeg folkloru treba započeti u predškolskom odgoju. Također većina ispitanika smatra kako se u njihovim vrtićima ne radi dovoljno na upoznavanju djece s dječjim folklorom.

7. ULOGA ODGOJITELJA U NJEGOVANJU TRADICIJSKOG PLESA

U radu sa djecom predškolske dobi treba prvo razraditi sve sastavnice strukture tradicijskog plesa, te stilske značajke. Nakon toga samostalno ovladati plesom te razraditi sami proces uvježbavanja plesa sa djecom, i tek nakon što smo dobro ovladali strukturama, pokretima i finesama, tada tradicijske plesove možemo prenositi na skupinu. Knežević (2005) upozorava kako svaki plesni pedagog u radu s djecom i mladima treba primjenjivati određena pedagoška načela poput:

- priprema djece za svladavanje određenog tipa plesnih elemenata,
- prilagodba plesne građe prosječnim psihofizičkim sposobnostima skupine,
- postupno uvježbavanje plesnih elemenata,
- estetsko oblikovanje pokreta tijela,
- minimaliziranje imitacije i poticanje individualne plesne kreacije

Također treba imati na umu kako ples kod djece mora probuditi spontanost, pozornost i imaginaciju, a odgojitelju stvarati zadovoljstvo u radu sa djecom. U svojem dosadašnjem iskustvu prenošenja tradicijskih plesova na djecu, autorica ovog rada upućuje na razmišljanje kako djeca najbolje upijaju, i najviše uživaju u onim plesovima i strukturama u kojima se i odgojitelji, najugodnije osjećaju i najbolje ih prezentiraju. Autorica naime preferira zavičajne plesove, a to su uvijek plesovi Jadranske zone, posebice okolice Splita i Dalmatinske zagore. Jedan od takvih plesova bilo je i staro „Hrvatsko kolo“, plesna struktura koja je dio plesa Kaštelanskog kraja.

7.1. Hrvatsko kolo

Hrvatsko kolo strukturalni je dio plesa iz okolice Kaštela. Pleše se u zatvorenom ili poluotvorenom kolu, linijama ili malim krugovima. Plesači se drže za ruke, u razini kukova. Ples se sastoji od tri djela.

(za potrebe analize plesa plesači će biti u strukturi zatvorenog kola)

1. DIO

U prvom dijelu plesači stoje u uspravnom stavu sa težištem tijela na lijevoj nozi, dok čekaju početak glazbe. U trenutku kada glazba krene plesač prebacuje težinu i kreću desnom nogom u desnu stranu, te lijevu nogu prebacuje ispred desne pokrećući se i dalje u desnu stranu. U sljedećem taktu na prvu dobu, plesač također ide desnom nogom u desnu stranu, ali se na drugu dobu okreće za 180 stupnjeva ulijevo i prinožuje lijevu nogu uz desnu. Slijedi treći takt je onaj gdje se kreće prvo lijevom nogom ulijevo, te desnom nogom pred lijevu ulijevo. Četvrti takt je ujedino i kraj prvog dijela, gdje se plesač kreće na prvu dobu lijevom nogom ulijevo, a zatim se okreće za 90 stupnjeva udesno, tj prema zamišljenoj sredini kruga.

Slika 1: Plesači u zatvorenom kolu

2. DIO

U drugom dijelu plesači se pokreću prema zamišljenoj sredini kruga ili kola. Na prvi takt i prvu dobu kreću desnom nogom naprijed, prati je lijeva noga. U drugom taktu težište tijela opet je na desnoj nozi, te plesači uz korak lagano podižu i ruke prema razini ramena. Sljedeća dva takta plesači se kreću dva koraka unazad, lijeva pa desna noga, uz spuštanje ruku ponovno na razinu kukova.

Slika 2 : Drugi dio kola

3. DIO

U trećem se dijelu ponavlja prvi dio, gdje se plesač kreće desnom nogom u desnu stranu, slijedi je lijeva koja ide ispred nje u desnu stranu. U drugom taktu desnom nogom se i dalje krećemo u desnu stranu, ali se okrećemo za 180 stupnjeva uljevo, te nastavljamo korak sa lijevom nogom u lijevu stranu. Treći je dio poseban po tome što se u drugom taktu u prvoj dobi nalaze dvije osminke. Prva osminka je korak udesno desnom nogom, a druga je prinoženje lijeve noge uz desnu.

Slika 3: Treći dio prinoženje noge

Uz ovu plesnu stukturu najčešće se izvodi i pjesma „Lipe li su mlade Kaštelanke“

Tekst pjesme (narodna pjesma po kazivanju kazivača Anton Kapov) :

„Lipe li su mlade Kaštelanke, koje nose rojena, na kajiš opanke.

Kolika je njihova lipota, da se dive rojena, trogirski gospoda.

Sjaju im se britve i panciri, da se čude rojena, splitski kanceliri.

I ostala sva splitska gospoda, videć zlato rojena, bogatoga roda.“

Dječja izvedba ove strukture prilagođena je djeci pa je zbog toga jednostavnija budući da u trećem dijelu ne postoje osminke već su čisti koraci. Skupina djece koju je autorica vodila u KUD-u uvijek su ovaj ples izvodili besprijekorno i graciozno kao da su profesionalci unoseći u izvedbu svu svoju emociju i ljubav. Baš se zbog toga smatra da je odgojitelj bitna stavka u radu sa djecom jer svoj ponos i ljubav prenosi na njih, a oni ga dalje šire gdje god da se pokažu.

8. ZAKLJUČAK

Tradicijski plesovi postoje još od prvih civilizacija. Ti plesovi predstavljaju kulturu, običaje i značaj određenog društva ili regije. Svojom konkretnom izvedbom i strukturom odlikuju brojnim specifičnostima, a te specifičnosti obuhvaćaju plesne pokrete, stil odijevanja, formu plesnih pokreta, glazbu i slično. Narodna tradicija i poticanje djece na ples u ranoj i predškolskoj dobi ima značajnu ulogu u rastu i razvoju djeteta. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014, 20) ističe kako: „Odgoj i obrazovanje pridonose izgradnji osobnog te kulturalnog i nacionalnog identiteta djeteta“. Također nacionalni kurikulum savjetuje odgoj i obrazovanje djeteta kao „građanina svijeta“, ali sa naglaskom na sačuvanje svog nacionalnog identiteta i svoje kulture. Posebnu ulogu u plesnim aktivnostima ima odgojitelj. Djeca odgojitelja vide kao autoritet, a odgojitelj svojim ponašanjem i stavom utječe na usvajanje plesnih koraka kod djeteta. Osim odgojitelja autorica ovog rada smatra izuzetno važnom, ako ne i najvažnijom ulogom, ulogu roditelja i obitelji. Smatra se kako djeca koja dolaze iz obitelji koje štiju baštinu i običaje svog mjesta imaju bolje predispozicije da i sami postanu štovatelji običaja svog kraja. Djeca koja u ranoj i predškolskoj dobi sudjeluju u tradicijskim plesnim aktivnostima stječu svijest o svojoj okolini i baštini prije nego djeca koja ne pohađaju plesne aktivnosti. Stoga za kraj, treba naglasiti kako svako dijete ovisno o mjestu gdje živi treba biti upoznato sa kulturnom baštinom svog mjesta boravka, te bi trebali moći prepoznati i spojiti osnovne taktove i glazbu baštinskog kraja.

SAŽETAK

Narodni plesovi imaju dugu tradiciju i postoje od kad su postale prve civilizacije. Narodni plesovi su se izvodili prilikom vjerskih i magijskih obreda, a danas predstavljaju odraz kulture, društvenog i socijalnog statusa i običaja jednog naroda. Narodni plesovi u Hrvatskoj dijele se po regijama: jadranska, panonska, dinarska i alpska regija. Sve regije imaju svoje karakteristike po kojima su prepoznatljive. Predmet ovoga rada je utjecaj tradicijskih plesova u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju pa je važno istaknuti kako kod djece rane i predškolske dobi bavljenje plesnim aktivnostima ima bitnu ulogu. Ta bitna uloga ogleda se u činjenici da plesne aktivnosti utječu na psihički i fizički razvoj djeteta i njegovo zdravlje u cijelosti.

Ključne riječi: dijete; narodni plesovi; tradicija; odgojitelj; predškolska dob .

ABSTRACT

Folk dances have a long tradition and have existed since the first civilizations. Folk dances were performed during religious and magical rites, and today they represent a reflection of the culture, social status and customs of a nation. Folk dances in Croatia are divided into regions: Adriatic, Pannonian, Dinaric and Alpine regions. All regions have their own characteristics by which they are recognizable. The subject of this paper is the influence of traditional dances in early and preschool education, so it is important to point out that in children of early and preschool age, engaging in dance activities plays an important role. This important role is reflected in the fact that dance activities affect the mental and physical development of the child and his health as a whole.

Keywords: child, folk dances; tradition; preschool teacher; preschool age .

POPIS LITERATURE

1. Dopuđa, J. (1977). *Ritmičke igre kao osnov estetske kulture pokreta za djecu predškolskog uzrast* ; Sarajvo: Svjetlost
2. Findak, V., Delija, K. (2001). *Tjelesna i zdravstvena kultura u predškolskom odgoju: Priručnik za odgojitelje*. Zagreb: Edip
3. Hrvatska enciklopedija, *Narodni plesovi*, Pristupljeno (1.6.2020.) www.enciklopedija.hr
4. Kelemen, Zita (2017). *Upoznavanje folklorne glazbe u predškolskoj dobi*, Završni rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek, Pristupljeno (6.9.2020.) <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:077173>
5. Kineziološki fakultet Split (2010). *Plesni ritmovi i opis plesova*, Pristupljeno (7.7.2020.) <http://ples.kifst.hr/wp-content/uploads/2014/12/PLESNI-RITMOVI-I-OPIS-PLESOVA.pdf>
6. Knežević, G. (2005). *Srebrna kola, zlaten kotač*, Zagreb: Ethno
7. Maletić, A. (2002). *Povijest plesa starih civilizacija*. Matica hrvatska. Zagreb
8. Marić, M., Nurkić, D. (2014). *Uloga odgajatelja u poticanju dječje ekspresivnosti pokreta*. Dijete, vrtić, obitelj, 20(75), 16-18
9. Mikulić, M., Prskalo, I., Runjić, K. (2007). *Hrvatska plesna tradicija i predškolska dob djeteta*. 16. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske. Poreč, 19.-23.6.2007. Poreč: Hrvatski kineziološki savez. str. 455-459.
10. Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, Zagreb , str. 20
11. Perović M. (2018). *Razvoj pokreta i ritma kod djece predškolske dobi*. Sveučilište u Zagrebu. Učiteljski fakultet Odsjek za odgojiteljski studij, Završni rad, Pristupljeno <https://repositorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg%3A763/datastream/PDF/view> (7.6.2020.)
12. Plesni portal: *Folklorni (narodni) ples*, Pristupljeno www.ples.com.hr (3.6.2020.)
13. Šumanović, M., Filipović, V., Sentkiralji, G. (2005). *Plesne strukture djece mlađe školske dobi*. Život i škola, Pristupljeno <https://hrcak.srce.hr/25067> (6.6.2020.)

SVEUČILISTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ CESTITOSTI

Kojom ja Karla Kapov, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/eprvostupnika/ce Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištenje bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 24.09.2020.

Potpis:

Karla Kapov

Izjava o pohrani završnog/diplomskog rada (podcrtajte odgovarajuće) u Digitalni
 repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: Karla Kapov
 Naslov rada: Tradicijski plesovi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju
 Znanstveno područje: Društvene znanosti
 Znanstveno polje: Pedagogija
 Vrsta rada: Završni rad

Mentor/ica rada:

dr. sc. Dodi Malada

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva:

dr. sc. Tea - ~~Vedra~~ Vidarić Scheiber ^{dr. sc.} Lidija Vlahović

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a) rad u otvorenom pristupu
 b) rad dostupan studentima i djelatnicima FFST
 c) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).
 (zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnog) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: 24. 09. 2020.

Potpis studenta/studentice: Kapov